

HEIMASTÝRIÐ

søplar pen

LANDSSTÝRIÐ GEVUR **BLOKKMINKINGINI** Í 2001 **SKYLDINA** FYRI LANDSKASSAHALLIÐ. PÁSTANDURIN ER **SKEIVUR**. OYÐSL Á **ÚTREIÐSLUSÍÐUNI** ER ORSØK TIL **HALLIÐ**, OG **TRUPULLEIKIN** HJÁ FØROYSKUM **SKATTGJALDARUM** ER STØÐA **FØROYA** SUM BÚSKAPARLIGT **HJÁLAND**. ANNAR **VONGURIN** VIL PRÓGVA, AT **SJÁLVBERANDI BÚSKAPUR** BER TIL, MEÐAN HIN VIL PRÓGVA TAÐ **ØVUGTA**. ALT TOS **MELUR** TÍ UM **BLOKKIN**. VERULEIKIN ER, AT **LANDSKASSANS** INNTØKUR **VUKSU** KNAPPAR 800 MIÓ. KR. VIÐ **FASTFRYSTUM BLOKKI** FRÁ 2003 TIL 2011. **KORTINI** ER HALLIÐ HÁLV MILLIARD, TÍ GROVT **FYRILITALOYSI** HEVUR VALDAÐ Á **ÚTREIÐSLUSÍÐUNI**

KRONIKK

Uni Arge

Fleiri siga seg í hesum døgum vakna á morgni og spyrja, um tey droyma ella eru vakni. Skilafólk, ið vilja landi og fólk ið tað besta, nokta at trúgva, at tað er satt, at føroyingar so stutt eftir kreppuna í 90'unum aftur ætla á biddaraferð til Danmarkar. Men hetta er beiski veruleikin. Landsstýrið við Kaj Leo Johannesen á odda hevur sum høvuðssetning at fáa danskar skattgjaldarar at rinda fyri búskaparliga skilaloysið, ið hevur valdað í føroyska heimastýrinum farnu árinum. Fólk drýpa høvur av skomm og spyrja, um sjálvberandi búskapur og sjálvstøða nakrantíð verða veruleiki í Føroyum, og tað er álvarsamt. Missa fólk trúnnu á júst hetta, kann mangt skilafólk gera av, at tað ikki eitt sekund vil stríðast fyri einum biddandi sambandsheimastýri. Fyrr kann tað einsamalt gera sær fyri skommum og ríka tey ríkastu við einum asosialum flatskatti. Hesin hugburður kann veruliga vinna frama,

nú fólkasamansetingin longu er skeiv, fólkatálið minkar, og stoltleikin millum fólk er horvin.

Tí grundleggjandi spurningurin er, hvør meining er í at rinda einum heimastýri skatt, tá politikararnir fara so illa við teimum skatta- og avgjaldskrónum, teir fáa at umsita. Fólk í Føroyum hava trúliga fyllt landskassan við skatti og avgjaldum seinastu 12-13 árinum. Tað hevur ikki staðið á at økja um landsins inntøkur, tí fólk vóru trúföst ímóti landinum, og ei heldur hevur skortað við politiskum møguleikum at gera landið upp aftur leysari av blokki úr Danmark. Hesar møguleikar hava politikarar oyðslað okkum av hondum, og sannlíkt er, at fleiri teirra oyðslaðu møguleikarnar burtur tilvitað, tí Føroyar eru og verða eitt ábyrgdarleyst heimastýri í áhaldandi stríði við seg sjálvt. Skynsom búskaparstýring í verandi skipan ber ikki til, tí vit virka ikki í felag fyri eindini Føroyum. Vit uppføra okkum eftir masterplaninum, ið danski embætismaðurin, Nils Arup, skrivaði, tá heimastýrslógin varð sett

í gildi. Vit skuldu stríðast innanhýsis um danskar pengar, so vit aldrin fóru at savna okkum um sjálvbjargni. Og tað gera vit framvegis í ólukkumát.

Lat okkum hyggja at, hvussu hevur eydnast at stýra landskassanum síðan 1998, tá sjálvbjargnisandin av álvara kyknaði aftur í Føroyum. Í 1998 vóru inntøkurnar hjá landinum 3.148 mió. kr. og útreiðslurnar 2.676 mió. kr. Avlopið var 471 mió. kr. Í 1999 var avlopið hjá landskassanum 648 mió. kr., avlopið í 2000 var 601 mió. kr., og í 2001 var tað 697 mió. kr. Skatta-inntøkurnar óktust stóðugt hesi árinum, góðar 500 mió. kr. frá 1998 til 2001. Útreiðslurnar óktust eisini, m.a. sum eftirsleip frá kreppuni, úr 2.676 mió. kr. í 1998 upp í 3.102 mió. kr. í 2001. Júst í 2001 gjørdi landsstýrið av at lækka blokkin fyri at seta kós ímóti sjálvberandi búskapi. Blokkurin lækkaði úr 995 mió. kr. niður í 629 mió. kr. Lækkingin sást í 2002, tá avlopið hjá landskassanum var 190 mió. kr. Talan var um eitt trivaligt avlop, so als onki hóttafall kom á landskassan. Árið eftir, í 2003, var avlopið 22 mió.

kr. Minkingin stóðst av, at 50 mió. kr. minni komu inn í skatti og avgjaldum, mest tí alivinnan fór fyri bakka, og tí útreiðslurnar óktust 134 mió. kr. Her vóru 65 mió. kr. í óktum rentuútreiðslum og 45 mió. kr. í óktum rakstrarútreiðslum høvuðsorsøkir til økingina.

Í 2004 hildu skatta- og avgjaldsinntøkurnar fram at lækka, og útreiðslurnar óktust. Skatta- og avgjaldsinntøkurnar lækkaðu knappar 100 mió. kr., meðan útreiðslurnar óktust 80 mió. kr. Hallið gjørdist 151 mió. kr. Í 2005 var hallið 210 mió. kr. Hetta hendi, hóast inntøkurnar vuku 55 mió. kr. Trupulleikin var, at útreiðslurnar óktust 114 mió. kr. So upprann árið 2006, tá bankarnir sprændu tvær milliardir út í samfelagið, og tað almenna fór undir at einskilja m.a. Føroya Banka. Nú óktust skatta- og avgjaldsinntøkurnar heilar 451 mió. kr., tí búskapurin var reyðgløðandi. Útreiðslurnar óktust samstundis 100 mió. kr. Avlopið gjørdist 141 mió. kr. Árið eftir, í 2007, sprændu bankarnir fimm milliardir út í samfelagið.